

Korošec.

Gospodarski in političen list za koroške Slovence.

Izhaja vsako drugo soboto

v Kranju (tiska Iv. Pr. Lampret izdaja konsorcij „Gorenjca“; odgovorni urednik Lavoslav Mikuš).

Velja za celo leto 4 K in se plačujejo naročninam in, serati naprej. Vsi rokopisi pisma in druga pošiljave naj se pošiljajo na uredništvo in upravnništvo „Korošca“ v Kranju. Rokopisi se ne vračajo. Za oglase se plačuje za enostopno pet- do šestkrat 12 v, za dvakrat 18 v, za trikrat 24 v, za večkrat po dogovoru.

Posamezne številke stanejo 10 vin.

Štev. 23.

V Celovcu, v soboto, dne 12. novembra 1910.

Leto III.

Deželni odbor in koroški učitelji.

V enih zadnjih sej deželnega odbora koroškega je baron Aichelburg, ki je govoril očitno v imenu nemške večine, hudo zavrnil nemško-nacionalne učitelje. Ti so namreč v svojem časniku deželni zbor spomnili na nemške obljube glede povišanja plač.

Kakor znano, je večina učiteljev tudi slovenskega rodu na strani nemških nacionalcev. Ko bi ne bilo teh nemških učiteljev, bi nemško-nacionalna stranka v slovenskih krajih sploh ne mogla delovati in tudi nemškutarji bi kmalu izmrli, ko bi nemški učitelji ne hujskali otrok proti slovenskemu jeziku.

V plačilo zato obljublja Nemci učiteljem povišanje plač; to posebno, kadar se bližajo volitve. Kakor h tro pa minejo volitve, pa pozabijo nemški nacionalci na te svoje obljube in nemški učitelji morajo beračiti pri sidmarki in nemškem sulferajnu za podpore.

Občudovanja vredni so tisti slovenski ali pa socialno-demokratski učitelji, ki vzlic grožnjam in obljubam vestno izpolnjujejo svoje učiteljske dolžnosti in se ne pustijo zlorabljati za nemško-nacionalne priganjaje.

Radovedni smo, če se bo mogoče sedaj kateremu nemško-nacionalnih učiteljev začelo dani v glavi, da bo uvidel, da niso nemško-nacionalne obljube nič drugega, kakor pa prazne pene, za katere mora prodati učitelj svoj značaj in trpinčiti slovenske otroke.

Varujmo svoje starine!

Vsak, četudi ne ravno visoke izobražen človek ima do stvari, ki so jih rabili njegovi predniki, njegovi starši, neko posebno spoštovanje. Dosti takih slučajev nam je znanih iz zgodovine, dosti jih vidimo še danes. Kako tupatam se varujejo kako staro orodje, katero je rabil še pokojni ded ali praded! Tudi pri nas na Slovenskem imamo take slučaje in ravno na Koroškem se še naleti tupatam kmetiča, ki hrani še kako staro majoliko, katero je kupil še njegov praded. Ta lepa navada pa je žalibog vedno izginila. Kriva je temu dosti industrija, ki izdeluje dandanes vse polno pisanih in lepo slikanih posod v živih, kričecih

barvah, katere ljudstvu bolj ugajajo kot starejše mirne in zato tudi kupuje to novo robo, staro pa zametava.

Enak slučaj je tudi z narodno pesmijo. Koliko lepih starih pesmi je izginilo iz ljudstva, ker so stare in prišle so na njih mesto tuje, kosmate popevke, ki žalijo čustvo in uho. Dosti, dosti je starih pesmi, tudi cerkvenih, tako lepih, da se človeku mlo stori pri srcu, če jih sliši. N. pr. »Oj, kje ste bili, pastirci vi,« katero je pela po cerkvi cela občina. Takih narodnih božičev človek ne pozabi nikoli.

Kakor smo že prej omenili, so pa med narodom tudi druge stare stvari, ki so tudi potrebne ohranitve. Naj le naštejemo nekatere take podrobnosti. Važno je vse staro posodje. Zelo imenitne so stare majolike, stari krožniki, skledice in druga taka oprava. Tupatam se dobi na ognjišču še jako lep zaglavnik (tudi kozel, lisica imenuvan), ki ga je izdelala roka starega vaškega umetnika. Razen tega imajo po nekaterih hišah stare slike iz davne preteklosti, ki jih nihče več ne ceni. Stare omare in skrinje z rožami se še dobijo, le žalibog imajo naši mlajši vse rajši moderno izdelano pohištvo iz mest, kot pa svoje domače.

Velike važnosti so stare noše, stare obleke. Tu je treba shraniti vsako stvar, ki se le dobi. Stare aybe in peče so že redke, ker so jih naši ljudje največ prodali tujcem, tako da pri nas kmalu ne bomo več vedeli, kako so se oblačili naši stari. Poštenih irhastih hlač, čevljev z golenicami in starega telovnika s srebrnimi gumbi človek skoro več ne vidi pri nas na Koroškem. Vse je moderno, vse po mestno. Poleg tega so naši predniki nosili na oblekah dokaj vezenja v barvah in zlatu, kot je to še pri drugih Slovanih. Zato so velike vrednosti stari kožuhi z rožami, stare »stikane« rute in podobne stvari.

Naši stari so bili tobakarji in kot taki so rabili razno kadilno orodje. N. pr. čadro, kresilo, gobo, mehur za tobak itd. — Vse to je zelo redko. Malo mlajših se kaj ve o kresanju in zato je potrebno, da se ohranijo take stvari, da jih tudi mladina vidi in se pri tem uči spoznavati in spoštovati svoje očete.

Naš narod je od nekdaj ljubil godbo in petje. Naši pradedje in dedje so gotovo imeli kake posebne instrumente, kateri so se pa dandanes vedno izgubili. Če se še kdaj dobijo kake stare

piščalke, citre ali kak oprekelj, je to za nas toliko bolj zanimivo.

Včasih se dobi po kmetih tudi kako redko orodje, ki ga pozna samo oni kraj. Take stvari so ravno tako znamenite kot kaj drugega in tudi lovska orožja in stare puške niso brez pomena.

Razen teh malih predmetov so pa važne tudi cele stavbe, hiše, kozolci, veliki uhodi itd. Take stvari je seveda težje spraviti v kak muzej, zato pa se jih fotografira ali nariše, tako da si to potem lahko vsak ogleda. Tupatam po deželi so tudi stare znamenite kapelice, znamenja ali slike, ki imajo včasih dokaj vrednosti. — Take stvari je treba obvarovati pred razpadom, ne pa jih kvaviti s predelavanjem in prezidavanjem.

To bi bile približno stvari, ki se nahajajo med našim ljudstvom. Morda bi vprašal kdo, zakaj to pač naštevamo? Zato, da se ljudi opozori na važnost takih stvari, zato da ne bodo teh naših slovenskih predmetov prodajali ali darovali našim narodnim nasprotnikom. Vse te stvari so važne. Morda nimajo nikake praktične vrednosti več, a naši potomci morajo vendar dobiti za nami dokaz našega dela, naše kulture. In mi hočemo videti, kako so živeli naši očete, kako so se oblačili in kako stanovali. Slabi sinovi bi bili, če bi nas to ne zanimalo.

Zato opozarjamo še enkrat naše izobražence po deželi, da si vzamejo k srcu teh par navodil, naj pazijo na take stvari, ki smo jih omenili in naj tudi ljudstvo opozorijo na to.

Dopisi.

S Koroškega. Uradna učit. konferenca v Velikem in njen »spiritus«. Pod tem naslovom smo v slovenskem časopisu čitali zadnje tedne članek, razpravljajoč duševno stanje in obsojajoč Slovenstvu sovražno mišljenje nemško-nacionalnega učiteljstva. Dotični članek je bil, akoravno je izrekel ostre, a popolnoma opravičene očitke napram nemško-nacionalcem, docela objektivne, da celo preveč galanten, varovalen je bil napram onemu referentu, ki je tako »athletisch protzend« dejal: »Der Starke aber sucht solche Hindernisse, um daran seine Kraft zu üben!«. Čemu toliko galantnosti napram takemu možu, ki tako očitno prezira pedagoška načela in ne navsezadnje tudi državne temeljne zakone? Povejmo, da je bil isti na boj pozivljajoči referent g. Ferd. Kogelnig, nadučitelj žitarski, ki se vkljub temu šteje k idealnim in modernim učiteljem! O kakšna ironija! Prezirati materni jezik šolske mladine ter zavračati

PODLISTEK.

Na sejmu.

Črtica. Spisal Josip Premk.

Dalje.

»Jaz odneham, ti priloži, oba enako,« je dejal naposled Jošt precej glasno — »sedemdeset, pa bog ž njo!«

Debeli človek je pogledal Pavleta, a Jošt mu je namignil in Pavle je iztegnil roko.

»Ni, kakor si mislil,« mu je dejal. »Zadovoljen bodi, da je šla za toliko!«

Krepko je stisnil debeli človek Pavletu desnico, nato je posegel v notranji žep in mu odštel sedem čisto novih bankovcev.

Pavle se je nasmehnil, ko je zagledal v roki toliko denarja in ni pomislil ne na telico, ne na mater, ker se vedno mu je bučalo po glavi, da ni prav nič vedel, kako je prodal. Držal je bankovce v roki in jih prekladal, pa jih ni in ni mogel

prešteti, ker kar krcpili so se in plesali pred njegovimi očmi, da je počasi in jecljaje povprašal: »Za koliko sem prodal, Jošt?«

Jošt ga je dregnil v rebra in ga potegnil iz gneče za seboj.

»Sema, kaj si še vedno pijan ali kaj!« je zarentačil in mu potisnil denar v žep. »Prodal si in denar imaš, pa boga zahvali. Sedaj pa pojdiva tja k »Jelenu«, da se nekoliko pokrepčava. [Dosti, sem govoril, kar jezik se mi je osušil in vse zaradi tebe. Spodobi se, da daš za mokrote!«

Pavle je šel za Joštom brez vsakih misli, se obregnil zdaj ob tega, zdaj ob onega in sam ni vedel, kdaj sta prišla iz gneče.

Nebo se je razvedrilo, solnce je sijalo na strehe tržkih hiš in ulice so bile žive in glasne, kot še ni Pavle videl nikoli.

Na koncu trga je bila gostilna »pri Jelenu«. Hreščeci, razklani glasovi so se čuli na cesto in ko sta vstopila Pavle in Jošt, skoro nista našla prostora, kamor bi sedla. Vse mize so bile zase-

dene, mešetarji in kmetje so pili in udarjali s pestmi, pri najdaljši mizi pa so sedeli cigani, igrali in peli, da Pavle ni mogel dognati — ali je vse tisto, kar sliši in vidi, resnica, ali se mu samo dozdeva.

»Tjale sediva,« je pokazal Jošt na konec mize, kjer so igrali cigani. Pavle v tistem hrupu ni slišal njegovih besed, ampak šel je za njim, kakor bi šel povsod, ker nekako bal se je vseh teh nepoznanih, tujih ljudi.

Jošt je poklical vina in Pavle je pil, prigrizaval kruh in si naposled prižgal celo viržinko, ki mu jo je ponudil Jošt.

»Le pij, Pavle, saj nisi več otrok, in okrog sebe pogledaj, kaj boš buljil v tla, kot bi molil kesanje čez vse grehe!«

Nekako počasen je postajal Joštov glas in tudi njegove oči so gledale motno. Pavle pa mu je prikimal in se smejal in sam ni vedel zakaj.

Konec prih.